

Projekat finansira Evropska unija

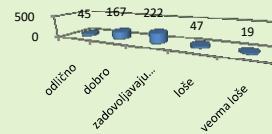
Projekat:

Prekogranična inicijativa za zaštitu životne sredine

ANALIZA REZULTATA KONTROLNE ANKETE O ZNANJU I NAVIKAMA STANOVNIŠTVA GRADA TREBINJA U VEZI SA ZAŠTITOM ŽIVOTNE SREDINE

■ da ■ ne ■ Neodlučan/ neodlučna

Stanje životne sredine

Projekat sprovodi
Grad Trebinje
Vuka Karadžića br. 2
89101 Trebinje
Republika Srpska
Tel./Fax:+387 59 273 460

Projekat finansira Evropska unija
Delegacija Evropske unije
u Bosni i Hercegovini
Skenderija 3a
Sarajevo 71000, BiH
Tel: +387 33 254 700

Projekat finansira Evropska unija

IPA CROSS - BORDER COOPERATION PROGRAMME
BOSNIA AND HERZEGOVINA - MONTENEGRO

ANALIZA REZULTATA SPROVEDENE ANKETE O ZNANJU I NAVIKAMA STANOVNIŠTVA GRADA TREBINJA U VEZI SA ZAŠTITOM ŽIVOTNE SREDINE

UVOD

Svrha ovog istraživanja je utvrđivanje nivoa znanja i navika stanovništva na teritoriji grada Trebinja u vezi sa zaštitom životne sredine. Istraživanje je rađeno na osnovu unaprijed pripremljenog i za lokalnu upotrebu prilagođenog anketnog uputnika. Cilj istraživanja je metodom upitnika procijeniti ekološku svijesti građana te njihov motiv i potrebu za aktivnim uključivanjem u rješavanju ekoloških problema.

Specifični zadaci istraživanja odnosili su se na određivanje nivoa svijesti i znanja stanovništva o:

- *Stanju životne sredine;*
- *Značaju očuvanja životne sredine;*
- *Ulozi pojedinca u očuvanju životne sredine i*
- *Ulozi i značaju nadležnih institucija i službi koje se bave zaštitom životne sredine*

Istraživanje se realizovalo u okviru projekta ***Prekogrančna inicijativa za zaštitu životne sredine*** koji ima za cilj jačanje kapaciteta institucija koje se bave zaštitom životne sredine i informisanje stanovništva o značaju unapređivanja sistema upravljanja čvrstim otpadom i usklađivanja sa standardima Evropske unije u ovoj oblasti. Predviđeno trajanje projekta je do 31. maja 2023. Projekat finansira Evropska unija, posredstvom Delegacije Evropske unije u Bosni i Hercegovini, u okviru IPA Programa prekogranične saradnje Bosna i Hercegovina – Crna Gora 2014-2020. Projekat u Bosni i Hercegovini sufinansira Grad Trebinje.

Ključne riječi: životna sredina, odlaganje i odvoz čvrstog otpada, javno komunalno preduzeće, nadležne službe, reciklaža, edukacija, informisanje i lično učestvovanje u rješavanju problema.

METODOLOGIJA, INSTRUMENT, UZORAK

Zbog činjenice da je tokom prvog anketiranja urađenog 2021. godine postavljena infrastruktura anketiranja uslovljena pandemijom COVID 19, odnosno segmentirana je ciljana populacija, konsultant je predložio Projektnom timu Grada Trebinja da i ovo završno projektno anketiranje ponovo bude usmjerano na:

1. Maturante “Centra srednjih škola”, Gimnazije “Jovan Dučić” i “Tehničke škole” (240 popunjenih anketa);
2. Korisnike “Centra za usluge građanima” gradske uprave Trebinje (160 popunjenih anketa) i
3. Segment “kiosk” (100 popunjenih anketa).

Na ovaj način anketiranje će biti realizovano u smislu mjerenja mišljenja, stava, osjećaja ili iskustva istog obuhvaćenog anketiranjem 2021. godine.

Projekat finansira Evropska unija

IPA CROSS - BORDER COOPERATION PROGRAMME
BOSNIA AND HERZEGOVINA - MONTENEGRO

Na sastancima sa direktorima i profesorima navedenih srednjih škola je dobijena podrška za ovo anketiranje. Na sam sadržaj ankete nije bilo primjedbi.

U “Centru za usluge građanima” se nalazi matični ured, šalter pošte, služba za radne knjižice, ovjera dokumenata, prepisa i rukopisa, prijemna kancelarija i besplatna pravna pomoć te je dnevna fluktuacija građana u ovom centru zadovoljavajuća kao i vjerovatnoća da će dovoljan broj građana, korisnika uluga ovog Centra, pristati da popune anketu tokom trajanja ovog istraživanja.

Segmentu “kiosk” je odabran 2021. godine zbog pandemije i stava da se na bezbjedan način (anketiranje na otvorenom) može dobiti neophodan broj kvalitetno popunjenih anketa, a za razliku od anketiranja od prije dvije godine kada se anketiranje radilo samo u dane vikenda, ovoga puta je anketiranje radeno svim danima tokom prikupljanja informacija za potrebe ovog istraživanja. Važno je naglasiti i da je ovaj uzorak kao i uzorak koji se anketirao u Centru za usluge omogućio pristup starosno i obrazovno šarolikoj ciljanoj populaciji.

Anketiranje je obavljeno u okviru projekta “Prekogranična inicijativa za zaštitu životne sredine”, sa ciljem da se utvrde neki od problema vezanih za ugrožavanje životne sredine kao i pomacima koji je navedeni projekat napravio u smislu brige za životnu sredinu.

Anketa se sastojala od 28 pitanja (19 zatvorenih, pet otvorenihi četiri kombinovana pitanja) i za njeno popunjavanje bilo je potrebno cca 25 minuta (uzorak Centar i kiosk). Anketa je bila strukturirana na način tematski srodnih pitanja (logički redosljed). Popunjeno je ukupno **500 anketa odnosno 1000 ukoliko se uzme u obzir anketiranje obavljeno 2021. godine.**

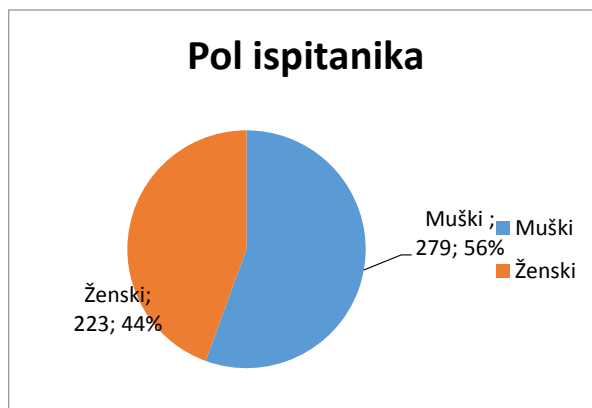
REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Kao i kod prošlog anketiranja i obrađenih rezultata i ovaj put je odabran ovakav način prezentacije rezultata istraživanja jer je zaključeno da se na ovaj način može pružiti jednostavan i jasan uvid u stavove ispitanika kao i frekventnost odgovora kod pitanja broj 15, 19, 27 i 28 (otvorena pitanja).

Anketiranih osoba ženskog pola je bilo 223 (44%)

Muškaraca je bilo 279 (56%)

Pol ispitanika	
Muški	Ženski
279	223

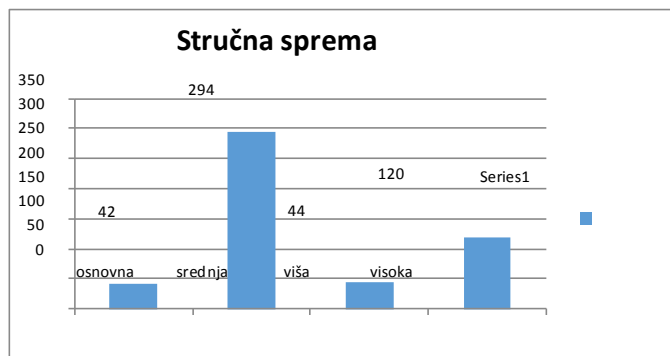

Projekat finansira Evropska unija

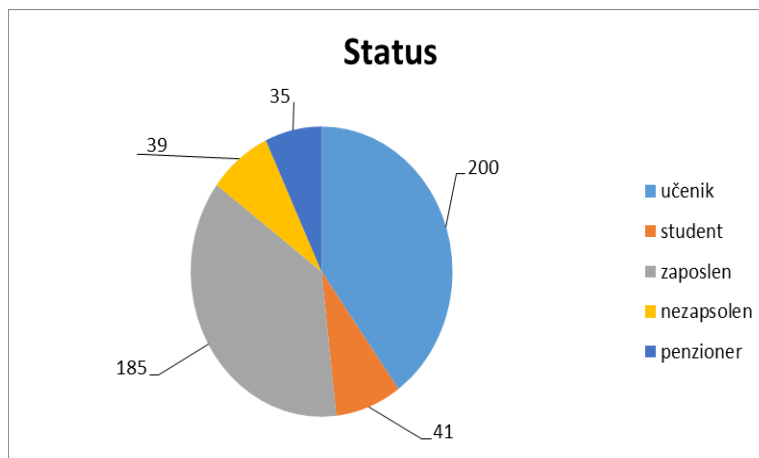

IPA CROSS - BORDER COOPERATION PROGRAMME
BOSNIA AND HERZEGOVINA - MONTENEGRO

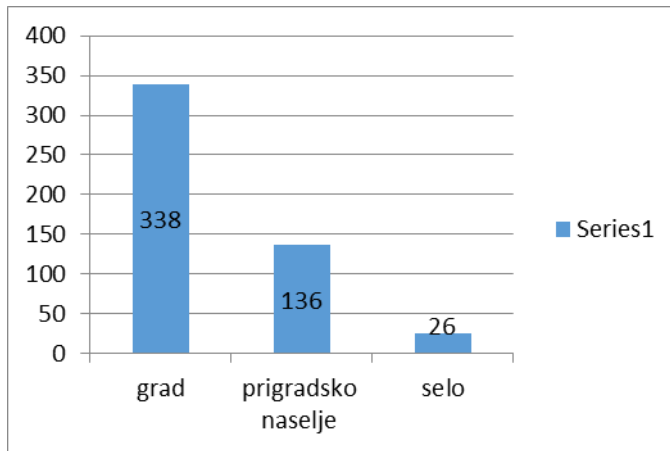
Presjek stručne spreme ispitanih je:
120 ispitanika (**24%**) ima visoku stručnu spremu.
44 ili **8,8%** ima završenu višu školu.
294 (**58,8%**) posjeduje srednjoškolsko obrazovanje.
 Osnovno obrazovanje ima **42** ili **8,4%** ispitanih.

Od ukupnog broja anketiranih njih **200** ili **40%** su učenici, studenata je bilo **41** ili **8,2%**.
 Na zaposlene "otpada" **37%**, (**185**) dok je nezaposlenih bilo **39** ili **7,8%** te penzionera **35** odnosno **7%**.

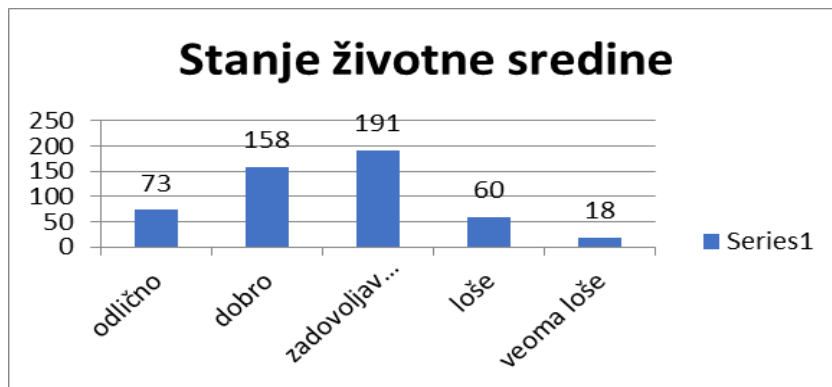

338 (**67,6%**) ispitanika živi u gradu.
136 (**27%**) živi u prigradskom naselju.
26 (**5,4%**) živi na selu.

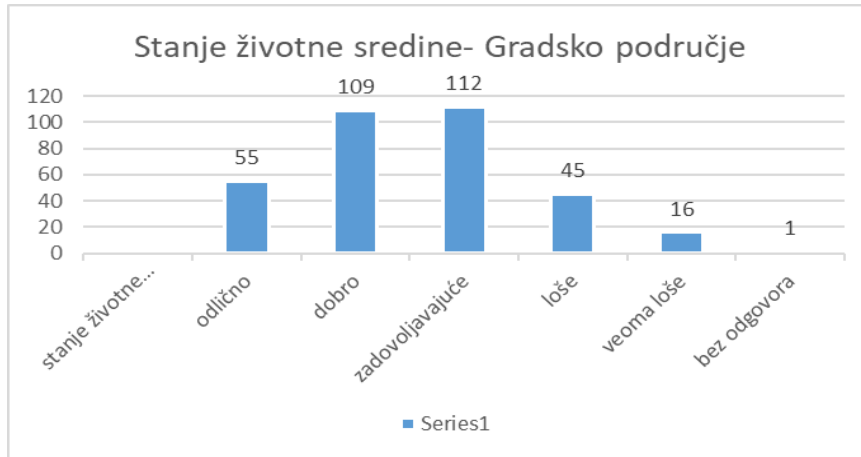
Od **338** onih koji žive gradu njih **186 (55,03%)** je navelo da se u gradu vodi dovoljno računa o očuvanju životne sredine (*pitanje br. 6*). **42 (31,11%)** od onih koji žive u prigradskom naselju navelo je da nisu zadovoljni očuvanjem životne sredine. Od **27** onih koji žive na selu **40,74%** je izjavilo da nije zadovoljno stanjem u mjestu svog življenja.

Na pitanje broj 7 (*»Stanje životne sredine u vašem gradu i okolini ocjenjujete kao:«*) njih **73 (14,6%)** navodi da je stanje “odlično”, **158 (31,6%)** stanje definiše kao “dobro”, za **38,2 %** ispitanika (**191**) stanje je “zadovoljavajuće” dok svega **60 (12%)** stanje ocjenjuje kao “loše” i **18 (3,6%)** kao “veoma loše”.

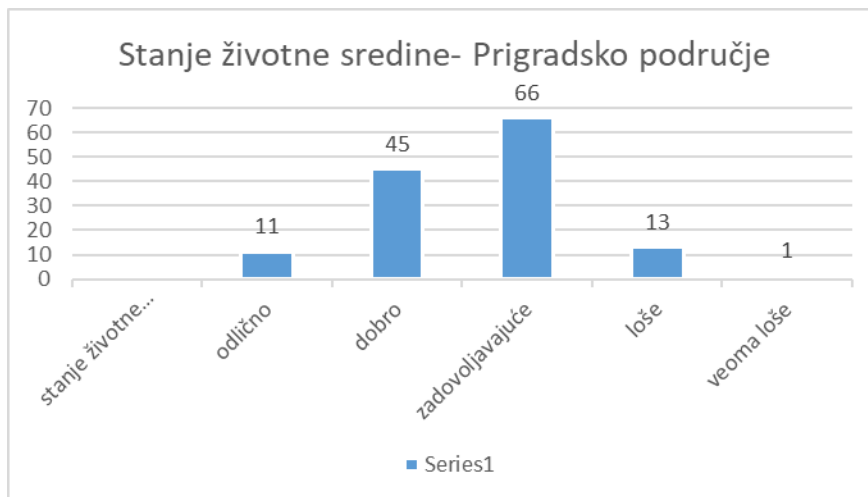

Isto pitanje postavljeno onima koji žive u gradskoj sredini ima sljedeći presjek:

Njih **55** ispitanih (**16,27%**) navodi da je stanje “odlično”, **109 (32,25%)** stanje definiše kao “dobro”. Za **33,14 %** ispitanika (**112**) stanje je “zadovoljavajuće” dok **45 (13,31%)** stanje ocjenjuje kao “loše” i **16(4,73%)** kao “veoma loše”. Jedan ispitanik nije odgovorio na ovo pitanje (0,30 %).

Isto pitanje „mjereno“ u prigradskoj sredini daje sljedeće rezultate: Njih **11 (8,09%)** navodi da je stanje “odlično”, **45 (33,09%)** stanje definiše kao “dobro”, **za 48,53%** ispitanika (**njih 66**) stanje je “zadovoljavajuće” dok njih **13 (9,56%)** stanje ocjenjuje kao “loše” i **1 (0,74%)** kao “veoma loše”.

Odgovori na pitanje broj 8 (»Problem zagađenosti životne sredine za Vas je:«)izgledaju ovako:

- **Izuzetno važan 45%**
- **Važan 42,40%**
- **Nisam siguran 7,2%**
- **Nevažan 4%**
- **U potpunosti nevažan 1,4%**

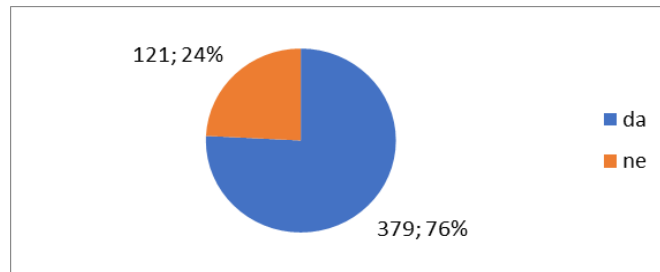
Projekat finansira Evropska unija

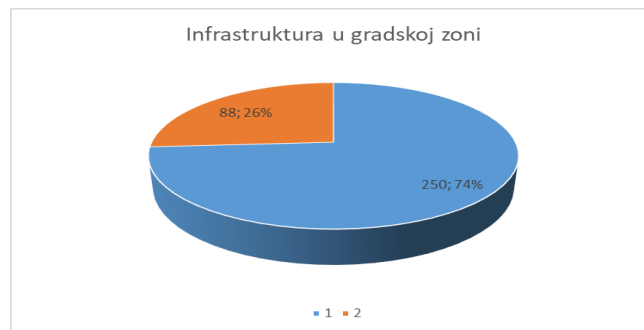
IPA CROSS - BORDER COOPERATION PROGRAMME
BOSNIA AND HERZEGOVINA - MONTENEGRO

9. Odgovor na pitanje broj 9 (*»Da li u Vašem mjestu stanovanja postoji odgovarajuća infrastruktura (kontejneri«*) za organizovano odlaganje i odvoz čvrstog otpada?) prikazano za svih **500** ispitanika izgleda ovako:

Odgovor na pitanje broj 9 za ispitanike iz gradskih područja: od njih **338** njih **250** ili **74 %** je odgovorilo pozitivno, a svega **26% (88)** ispitanika je odgovorilo negativno.

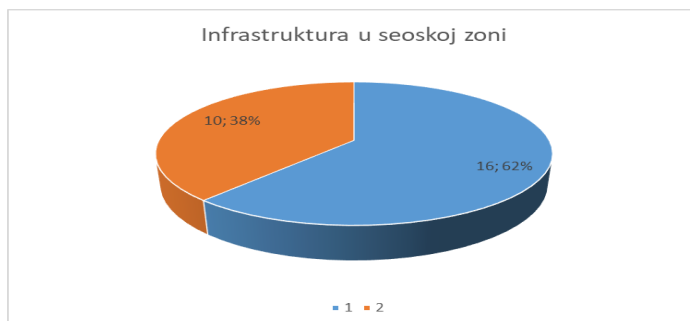
Odgovor na pitanje broj 9 za ispitanike iz seoskih područja: od njih **26** njih **16** ili **61,53 %** je odgovorilo pozitivno, a čak **38,46% (10)** ispitanika je odgovorilo negativno.

Projekat finansira Evropska unija

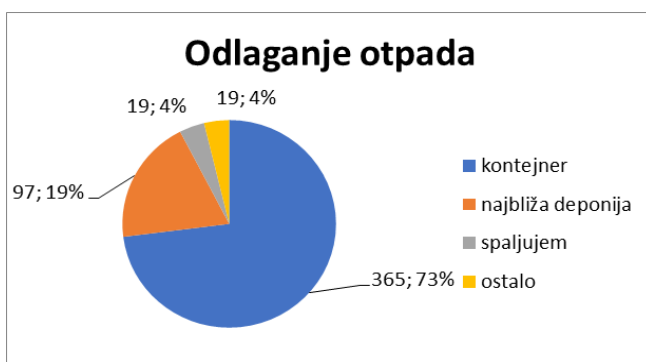

IPA CROSS - BORDER COOPERATION PROGRAMME
BOSNIA AND HERZEGOVINA - MONTENEGRO

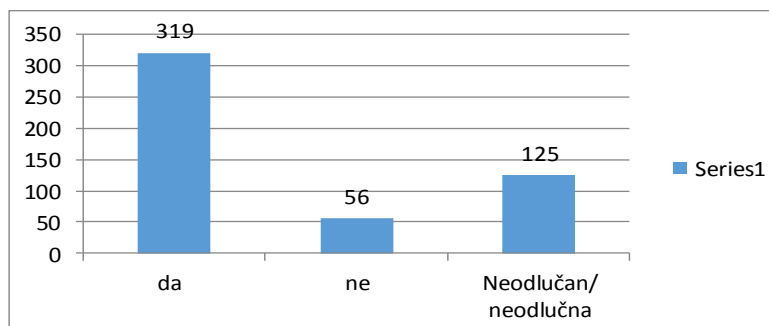

Ovako diferencirani odgovori na ovo pitanje mogu se uzeti kao dodatne smjernice za aktivnosti koje bi donosile promjene kada je u pitanju stanje sa komunalnom infrastrukturom u ruralnom području.

Od **500** ispitanika obuhvaćenih ovim anketiranjem njih **365 (73%)** je kod 10. pitanja odgovorilo da čvrsti otpad iz svog domaćinstva odlaže »U za to predviđeno mjesto u neposrednoj blizini mjesta boravka«, njih **97 (19,4%)** otpad odlaže »...na najbližu deponiju...«, a samo **3,8% (19)** spaljuje otpad. Takodje veoma mali broj (**19**) (**3,8%**) je navelo da sa smećem radi sa smećem radi nešto drugo poput: »Pozovem Komunalno da ga odnese« ili »Bacim ga gdje ima mjesta« ili »Kako kad«.

Kod analize odgovora na 11. pitanje ispitanici, njih **63,8% ili 319**, izrazili su zadovoljstvo radom Komunalnog AD Trebinje, **11,2% ili 56** nije zadovoljno postignućima ovog preduzeća, a **25% odnosno 125** ispitanih je bilo neodlučno.

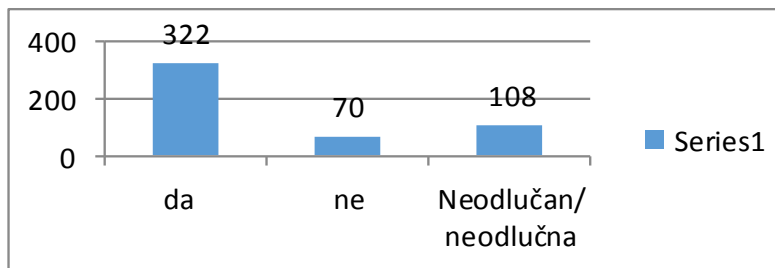
Projekat finansira Evropska unija

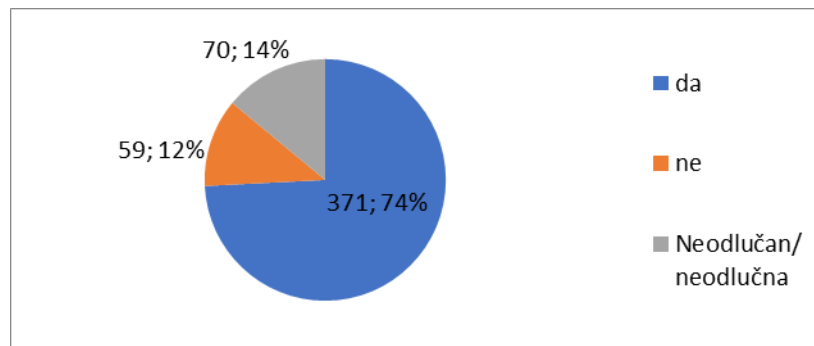
IPA CROSS - BORDER COOPERATION PROGRAMME
BOSNIA AND HERZEGOVINA - MONTENEGRO

Lični angažman ispitanika odnosno potreba i/ili volja za lični doprinos rješavanju problema kada je u pitanju zaštita životne sredine provjeravana je od 12. do 18. pitanja. Ovdje se izuzima 15. pitanje koje će, kao i ostala otvorena pitanja, biti obrađeno na kraju ovog dokumenta.

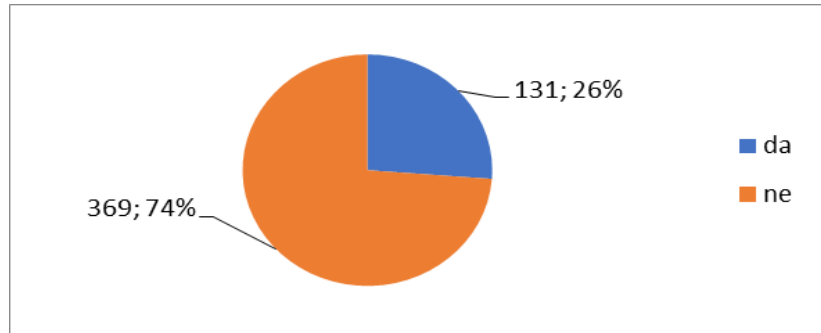
Odgovor “**da**” odabralo je **64,4%** odnosno njih **322** prilikom odgovora na pitanje broj 12. (*Da li biste bili spremni da lično učestvujete u rješavanju problema životne sredine?*) Saradnju u rješavanju ovih problema **ne želi njih 14% (70)**, a **21,6% (108)** nema stav (neodlučno).

13. pitanju se “mjerila” percepcija ispitanika o njihovim pravima i obavezama kod unapređenja kvaliteta života u lokalnoj zajednici pa presjek “građanske svijesti” ispitanika izgleda ovako: **371 (74%)** smatra da je prijavljivanje neodgovornog ponašanja nadležnim službama njihova građanska dužnost. Njih **12% (59)** smatra da nemaju obaveza da to urade, a **14% (70)** je neodlučno.

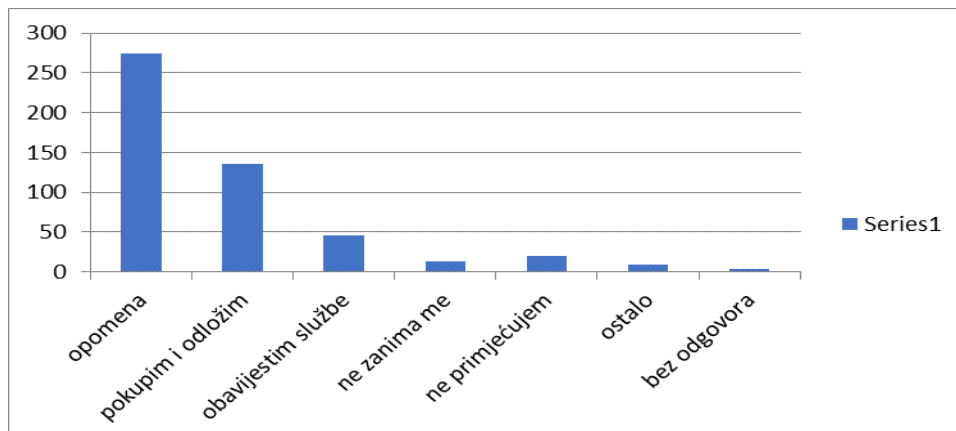

Odgovori ispitanika na 14. pitanje ukazuju da je **26% (131)** već prije prijavljivalo nadležnim službama neodgovorno ponašnje prema životnoj sredini, a njih **(369) 74%** ispitanika to nije uradilo iako je više puta svjedočilo takvoj situaciji.

Nivo volje i ličnog angažmana anketiranih u rješavanju problema kada je u pitanju životna sredina analiziran je i u 16. pitanju (*Kako reagujete kada uočite neprimjereno odlaganje otpada (npr. neko baca smeće sa sprata zgrade, otpatke po ulici, u parku, iz automobila i sl.)?*). Slijedi presjek odabira stavova ispitanika redoslijedom koji je bio i u anketi:

- *Ukoliko zateknem osobu da neprimjereno odlaže otpad, na kulturnan način mu/joj skrenem pažnju da to ne radi.* Ovaj stav je odabralo **274 odnosno 54,8%** ispitanih;
- *Pokupim taj otpad i odložim ga na mjesto koje je za to predviđeno.* **135 (27%)** ispitanih je potvrdilo ovo opredjeljenje;
- *Ukoliko se radi o većoj količini otpada ili se to često ponavlja, obavijestim nadležne službe.* Ovo je, do sada, uradilo **46 ili 9,2%** ispitanih;
- *Ne zanima me opšte jer lično nisam odgovoran/a.* Ovaj stav je zauzelo **2,6% (13)** obuhvaćenih ovim anketiranjem;
- *Ne primjećujem takve stvari.* **4% (20)** anketiranih ima ovakav stav i
- *Nešto drugo.* **9 (1,8%)** Ovdje treba naglasiti da su najfrekventniji odgovori: »Ignorišem« i »Ne znam« kao i da rei sipitanika nije dalo odgovor (0,6 %).

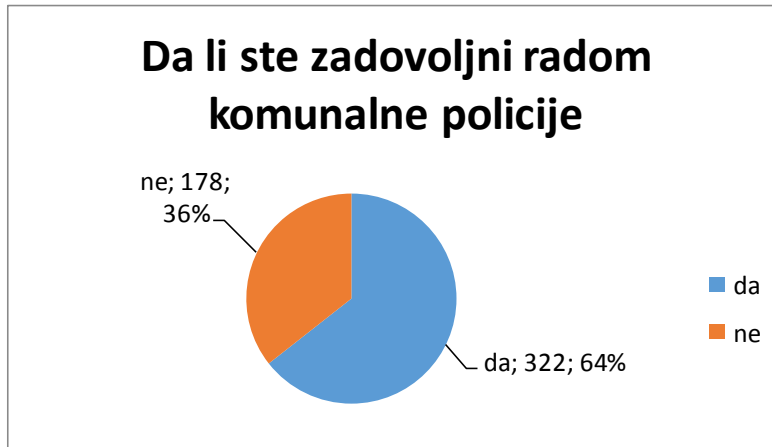

Projekat finansira Evropska unija

IPA CROSS - BORDER COOPERATION PROGRAMME
BOSNIA AND HERZEGOVINA - MONTENEGRO

Odgovori na 17. pitanje (Zadovoljstvo radom komunalnih/inspeksijskih službi) su:
64% odnosno **322 ispitanika** je potvrdno odgovorilo na ovo pitanje dok je **36%** ili **178** nezadovoljno radom ove službe.

Presjek odgovora na 18. pitanje (*Kada bi u vašem mjestu stanovanja postojala mogućnost za selektivno odlaganje otpada (papir, plastika, staklo, metal, gume i sl.) da li biste bili spremni da otpad sortirate i odlažete na za to predviđena mjesta?*) je sljedeći:

DA je opcija koju je odabralo **81,4% (407)** anketiranih.

NE je adekvatan izbor za njih **7,8% (39)**

9,8% (49) nije sigurno šta bi radili kada bi mogli da selektivno odlažu svoj kućni otpad.

Bez odgovora je bilo ukupno pet anketnih listova ili 1%.

Odgovori na 20. pitanje (Poznavanje vremena razlaganja otpadnog materijala u prirodi) su:

Plastika se najduže razlaže u prirodi **323 (64,6%)** anketiranih.

Staklo je za **16,8% (84)** je materijal sa najdužim procesom razgradnje.

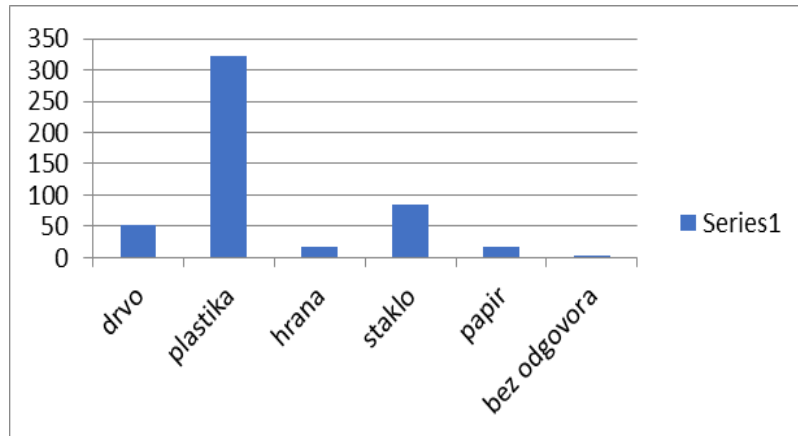
Projekat finansira Evropska unija

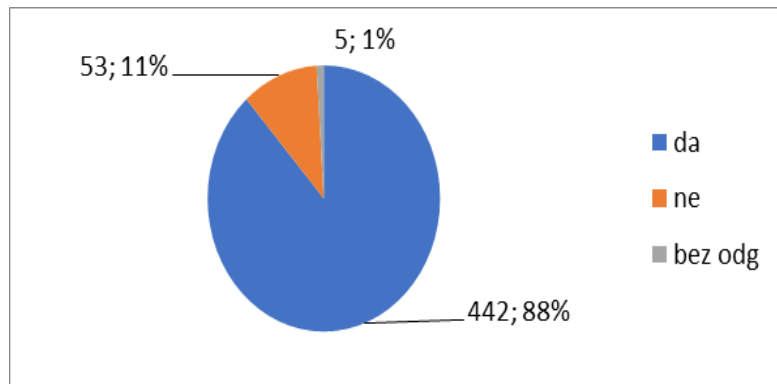
IPA CROSS - BORDER COOPERATION PROGRAMME
BOSNIA AND HERZEGOVINA - MONTENEGRO

Ostale ponudene odgovore (drvo, hrana i papir) odabralo je **89 (17,8%)** ispitanika.

Bez odgovora bilo je 4 anketiranih ili 0.8%

Plastična kesa je izbor **442 (88%)** za odlaganje otpada što se mjerilo u 21. pitanju ove ankete. Za **11%** anketiranih (**53**) nije odabralo plastične kase za odlaganje otpada.

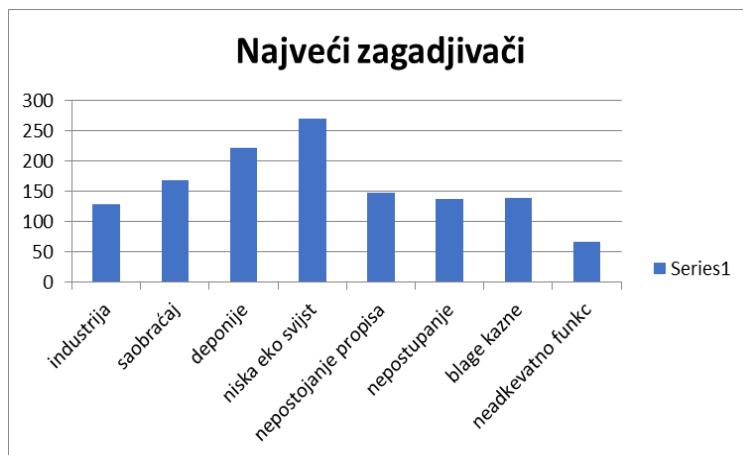
Kod 22. pitanja od anketiranih je traženo da odaberu tri ključna uzroka ekoloških problema u njihovoj zajednici (gradu). Iz pojedinačnih odabira se vidi da su kombinacija industrija, saobraćaj i neadekvatno funkcionisanje komunalnih/inspeksijskih službi najfrekventiji odgovori/odabiri!

Projekat finansira Evropska unija

IPA CROSS - BORDER COOPERATION PROGRAMME
BOSNIA AND HERZEGOVINA - MONTENEGRO

Odabir ispitanika je bio (po redu definisanom u anketi):

- ✚ Industrija : **10,01%**
- ✚ Saobraćaj: **13,21%**
- ✚ Deponije: **17,36%**
- ✚ Niska ekološka svijest: **21,11%**
- ✚ Nepostojanje adekvatnih propisa: **11,49%**
- ✚ Nepostupanje u skladu sa propisima. **10,71%**
- ✚ Blaga kaznena politika; **10,87%**
- ✚ Neadekvatno funkcionisanje komunalnih/inspeksijskih službi: **5,24%**

Napomena: Zbir procenata pokazuje broj odgovora u odnosu na ukupan broj datih odgovora. Same kombinacije ne daju neke značajne oscilacije međusobno pa su, kao takve, i izuzete iz predstavljanja putem dijagrama.

Najodgovorniji za stanje životne sredine na području grada Trebinja (23. pitanje) je država (26% ili 157 ispitanika). Potom, za ispitanike, slijede lokalna samouprava (gradska vlast) koju je odabralo 136 odnosno 22% anketiranih pa sami građani (254 ispitanika ili 42% ispitanika je odabralo ovu opciju). Preduzeća-zagađivače kao najodgovornije za stanje životne sredine u gradu označilo je 51 ili 8% ispitanih. "Neko drugi" je za 9 ispitanika odabrana opcija s tim što ti ispitanici nisu upisali ko je taj i bez odgovora imamo 4 anketna listića što zajedno čini 2%!

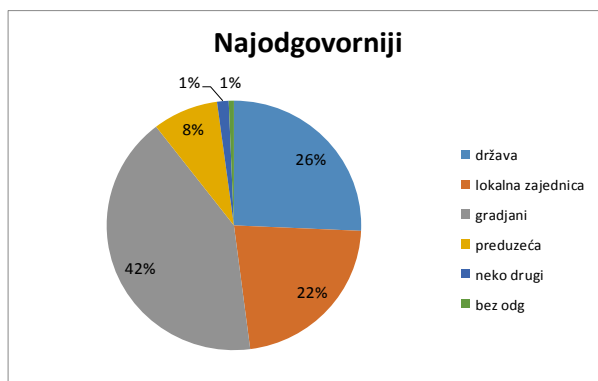
Napomena: Ispitanici su imali mogućnost da zaokruže više odgovora tako da, umjesto 500, imamo 607 reagovanja ispitanika no ovo pitanje

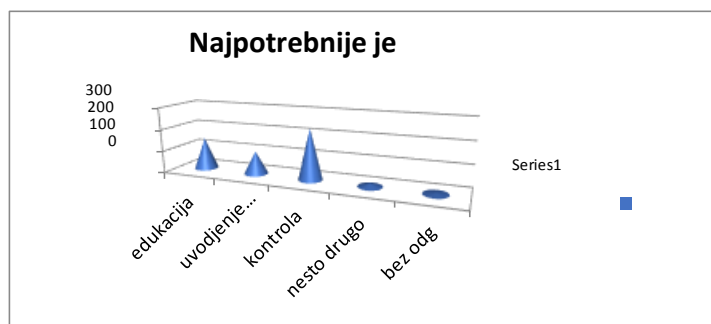
Projekat finansira Evropska unija

IPA CROSS - BORDER COOPERATION PROGRAMME
BOSNIA AND HERZEGOVINA - MONTENEGRO

“Pojačana kontrola i rigoroznija kaznena politika” je rješenje za **230** ispitanika (**46%**) u 24. pitanju. **28,8% (144 ispitanika)** odabralo je “*edukaciju*” kao “alat” za relativno brz i značajan napredak u oblasti zaštite životne sredine. “*Uvođenje evropskih standarda*” je opcija za **20,8% (104 ispitanika)**, a “*Nešto drugo*” bez specifičnog odgovora je odabralo **3% ili 15 ispitanika**. Bez odgovora je bilo 7 anketnih listića ili 1,4 %.

Informisanjem medija o stanju životne sredine (25. pitanje) je *veoma zadovoljno* **51 ispitanika** odnosno **10,2%**. Od 500 anketiranih **85** odnosno **17 %** njih su odabrali opciju “*zadovoljan sam*”, neodlučnih (*i jesam i nisam zadovoljan/a*) je bilo **40% ili 200**, *nezadovoljnih* je bilo **129** odnosno **25,8%** i *veoma nezadovoljnih* je bilo **29** odnosno **5,8%**. U 6 anketnih listića (1,2 %) nije bilo odgovora na ovo pitanje.

Projekat finansira Evropska unija

IPA CROSS - BORDER COOPERATION PROGRAMME
BOSNIA AND HERZEGOVINA - MONTENEGRO

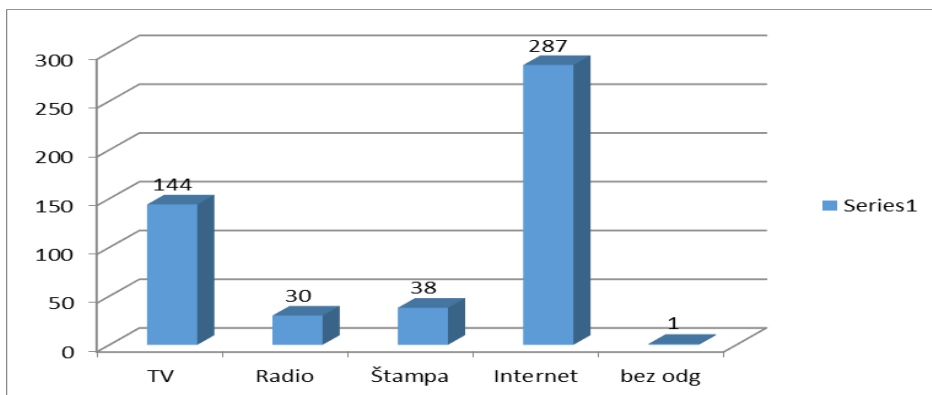
Presjek odgovora na 26. pitanje (*Putem kojih medija se najčešće informišete o temama očuvanja životne sredine?*) je:

Internet je za **57,4% (287)** ispitanih najčešći izbor za informisanje o stanju životne sredine.

Televizija je izbor za **28,8% (144)** ispitanih.

Radio je sredstvo za informisanje **30 (6%)** ispitanika o temama očuvanja životne sredine.

Štampa je bila izbor za njih **38 odnosno 7,6%** koji su odgovarali na ovo pitanje. Bez odgovora 1 anketni listić ili 0,2 %.

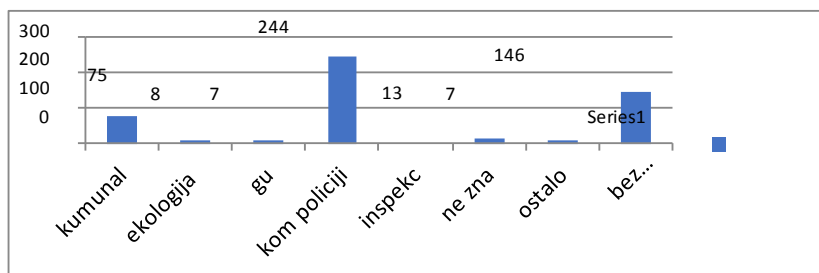

Najfrekventniji odgovori na otvorena anketna pitanja broj 15, 19, 27 i 28.

Na 15. pitanje (Kojim službama treba prijaviti neodgovorno ponašanje prema životnoj sredini?) ispitanici su davali različite odgovore što, jednim dijelom, ukazuje i na potrebu diseminacije (Javne kampanje) informacija o gradskim službama i njihovim nadležnostima:

Odgovori su se kretali od »Komunalnoj policiji« (244 ispitanika odnosno 48,8%) , »Komunalnom« (Javnoj ustanovi) 75 (15%) ispitanik, Ekologiji 8 (1,6%) ispitanika. Da »Ne zna« odgovorilo je njih 13 (2,6%), bez odgovora (nije popunjeno) bilo je 146 ankete (29,2%) da ne zna izjasnilo se 13 (2,6%) ispitanika, za »Gradsku upravu« odlučilo je 7(1,4%) ispitanika i »Ostalo« (Nije jasno na šta ispitanici misle) je bio izbor 7 (1,4%) ispitanika.

19. pitanjem se ispitivalo je prepoznavanje termina "reciklaža" te je presjek odgovora sljedeći:

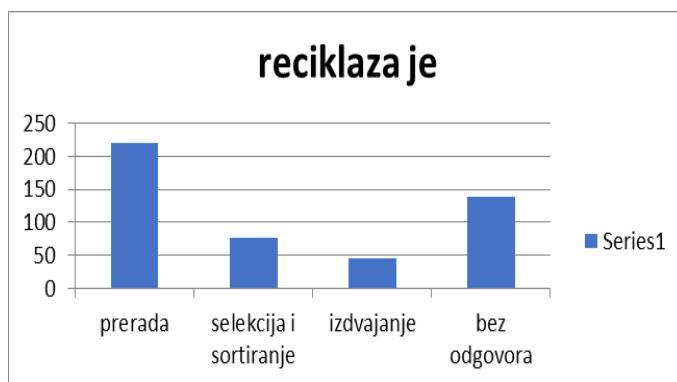
Prerada otpada 220 (44%).

Selekcija i sortiranje 76 (15,2%).

Izdvajanje 46 (9,2%).

Sakupljanje papira i ostalo 20 (4%)

Bez odgovora 138 (27,6%)

I na kraju dijagrami za 27. i 28. pitanje izgledaju ovako:

